

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statens landbruksforvaltning
Postboks 8140 Dep
0033 OSLO

Deres ref

Vår ref
12/356-

Dato
29.05.2013

Justering av regelverk i prisutjevningsordningen for melk - Fastsettelse av regelverk gjeldende fra 1. juli 2013

Innledning

Landbruks- og matdepartementet sendte 1. februar 2013 forslag til justeringer i forskrift om prisutjevningsordningen for melk ut på høring. Frist for innsending av høringsuttalelser ble satt til 18. mars 2013. Med bakgrunn i departementets forslag til justeringer og høringsuttalelsene, har Landbruks- og matdepartementet i dag fastsatt ny forskrift om prisutjevningsordningen for melk som vil tre i kraft fra 1. juli 2013.

Følgende justeringer er gjort:

- ♦ Satsen for differensierte avgifter og tilskudd blir 27 øre.
- ♦ Satsen for særskilt distribusjonstilskudd til Q-meieriene reduseres med 10 øre til 50 øre, mens volumgrensen økes med 20 mill. liter til 100 mill. liter. Ordningen skal fremdeles være begrenset til Q-meieriene.

Det gjøres ingen prinsipielle endringer i ordningen med spesiell kapitalgodtgjørelse til Q-Meieriene. SLF skal imidlertid endre sin praksis slik at grunnlaget i beregningsmodellen blir ajourført hvert år.

Departementet legger opp til at man på bakgrunn av erfaringene skal evaluere de konkurransepolitiske tiltakene etter fem år.

Departementets vurdering av høringsuttalelsene

Det har kommet inn høringsuttalelser fra 13 organisasjoner og institusjoner.

Departementet vil i det videre gå gjennom og kommentere sentrale innspill fra

høringsinstansene.

BEHOVET FOR YTTERLIGERE UTREDNINGER

NHO Mat og Drikke og *Virke* mener at utgangspunktet for departementets høringsnotat er mangelfullt. En må evaluere hvorvidt den grunnleggende råvareprisen på melk er fastsatt konkurransenøytralt og om den etablerer reelt like konkurransevilkår. De mener også at rapporten har feil og mangler i tallgrunnlag og analyser, noe som har gitt misvisende konklusjoner. De vil ha en ny tilgangsprisregulering, og inntil det skjer, må samtlige aktører få nytte godt av alle de konkurransepolitiske tiltakene.

Q-Meieriene og *Rørøsmøieriet* stiller seg bak denne uttalelsen fra *NHO Mat og Drikke*. *Synnøve Finden AS* stiller seg bak *Virke* og *NHO Mat og Drikke* sin uttalelse i sin helhet.

Departementet mener at innspillene fra *NHO Mat og Drikke* og *Virke* forutsetter en gjennomgang som går langt ut over det som var bakgrunnen for denne evalueringen. Det vises til at det i 2007 ble bestemt at en skulle evaluere hvordan de konkurransepolitiske tiltakene hadde fungert etter fem år. *NHO Mat og Drikke* og *Virke* ber i realiteten om en full revidering av prisutjevningsordningen med sikte på å bygge opp et nytt system. Departementet ser ikke grunnlag for å gå inn i slike vurderinger.

Departementet er for øvrig kjent med aktørenes kommentarer til faktum i SLFs evalueringsrapport, og disse kommentarene er tatt med i grunnlaget for våre konklusjoner.

RAMMENE FOR DE KONKURRANSEPOLITISKE TILTAKENE

Det er ulike oppfatninger blant aktørene om rammene for de konkurransepolitiske tiltakene i prisutjevningsordningen. *Q-Meieriene* mener at forutsetningen ved inngåelsen av "melkeforliket" i 2007 var at tiltakene skulle være permanente. *Synnøve Finden* mener at tiltakene etablerte et permanent nedre gulv for nødvendige feilrettingstiltak.

Norges Bondelag mener at de konkurransepolitiske tiltakene som ble innført i 2007 bare var ment å være midlertidige. De vil derfor justere satsene ned med et framtidig mål om at ordningene skal fases ut. For å få til dette vil Norges Bondelag sette total kostnadsramme på de konkurransepolitiske tiltakene, men uten å spesifisere hvordan grensen skal praktiseres innenfor de enkelte tiltakene.

Tine gir tilslutning til at de foreslåtte justeringene skal ligge fast i fem år før ny evaluering foretas, og mener dette er viktig for forutsigbarheten for alle aktører. *Tine* mener også at ordningene må rammes inn av kvantumsbegrensninger og/eller beløpsavgrensninger.

Departementet mener SLFs evaluering viser at det er behov for å videreføre tiltakene. I tillegg er det viktig for å sikre stabile rammevilkår at ordningene ligger fast i hele perioden fram til neste evaluering. Ved denne evalueringen vil det bli gitt en ny faglig vurdering som grunnlag for videre diskusjon om de konkurransepolitiske tiltakene. Ordningene er rammet inn av kriteriet om at Tine må være dominerende aktør i det enkelte markedet for at særordningene skal kunne tre i kraft. I det øyeblikk Tine mister sin dominerende posisjon, vil det ikke lenger være grunnlag for slike konkurranserettede ordninger. Importkonkurranse er også en del av grunnlaget for å vurdere om Tine er dominerende aktør.

DIFFERENSIERTE AVGIFTER/TILSKUDD

Q-Meieriene mener at satsen for differensierte avgifter/tilskudd burde økes fordi Tine fortsatt er dominerende aktør. Det vises til at Tine både har trappet opp sin investeringstakt og at selskapet tar ut superprofitt som brukes i markedet.

NHO Mat og Drikke og *Virke* mener at Tines konkurrenter verken opplever overskudd nok eller har investeringsvilje nok. Dette tilsier at satsen for differensiert avgift er for lav, og denne bør følgelig ikke senkes.

Norsk Landbrukssamvirke og *Norsk Bonde- og Småbrukarlag* mener det er et paradoks at samvirket, som har en så sentral rolle i landbrukspolitikken, er pålagt en strengere akkord enn andre aktører i bransjen.

Norsk Landbrukssamvirke, *Tine* og *NHO Mat og Landbruk* peker på at konkurransen fra import har økt dramatisk de siste årene.

Departementet registrerer at det er ulike oppfatninger om hva som bør være riktig nivå på satsene i tiltakene. Innenfor det rommet som den faglige evalueringen anbefalte har departementet skjønnsmessig fastsatt satsen for differensierte avgifter/tilskudd til 27 øre.

DISTRIBUSJONSTILSKUDD

Q-Meieriene mener at distribusjonstilskuddet må justeres i henhold til utviklingen i transportindekser.

NHO Mat og Drikke mener at Tine har en historisk anleggsstruktur som gir vesentlige konkurransefortrinn på fraktkostnader, særlig knyttet til mellomfrakt til distribusjonssentral. Dette gir grunnlag for å utvide ordningen til alle aktører og produkter inntil en fungerende konkurransesituasjon er etablert. *Synnøve Finden* fremmer også selv argumentet om at de burde motta dette tilskuddet.

Rørosmeieriet er overrasket over at størrelsen deres er brukt mot dem i argumentasjonen for at de ikke skal motta særskilt distribusjonstilskudd. I et felles brev fra *Rørosmeieriet* og *Tine* presiserer de at *Tine* tilbyr distribusjonstjenester til alle aktører som ønsker det, herunder *Rørosmeieriet*. *Tine* kan imidlertid ikke, innenfor rammene av konkurranseloven, tilby tjenester som ordreopptak, fakturering og enkelte salgstjenester.

Tine støtter at ordningen med særskilt distribusjonstilskudd videreføres i en ny avgrenset periode, men er tvilende til at utvidelsen av volumgrunnlaget er et riktig valg.

Norges Bondelag foreslår at volumgrensen beholdes på dagens 80 mill. liter. Siden tilskuddet er betinget av *Q-Meierienes* plassering, mener organisasjonen det er naturlig at det legges inn et krav om at minimum 70 % av *Q-Meierienes* anvendte melkemengde skal være mottatt fra egne produsenter.

Departementet viser til at den prinsipielle bakgrunnen for distribusjonstilskuddet tilsier at virkeområdet for tilskuddet ikke utvides. Dette var et tilskudd som ble gitt til *Q-Meieriene* med bakgrunn i den spesielle situasjonen som eksisterte på den tiden da dette meieriet ble etablert. Formålet var å kompensere for kostnader som selskapet fremdeles hadde som følge av denne situasjonen. Departementet viser også til at tilskudd til distribusjon generelt har blitt faset ut av prisutjevningsordningen. Høringsrunden bekrefter også at *Rørosmeieriet* har tilgang på distribusjon gjennom *Tine*.

Til *Norges Bondelags* forslag vil departementet bemerke at andelen egne produsenter i *Q-Meieriene* reguleres av regelverket for markedsregulators forsyningsplikt. Det er derfor ikke aktuelt å tilleggsregulere dette gjennom prisutjevningsordningen.

Distribusjonstilskuddet gis på grunnlag av totalkostnadene knyttet til distribusjon, og ikke kun ut fra størrelsen på transportkostnadene (selv om transport utgjør en stor andel av de samlede distribusjonskostnadene). *Q-Meieriene* viser i punkt 2.1 i sin høringsuttalelse til at selskapet har fått en ny og mer effektiv vareflyt mellom meieri og butikk. Departementet viser til at SLFs evalueringsrapport dokumenterer at selskapets kostnader relativt til *Tine* har gått ned. Dette gir grunnlag for å redusere tilskuddssatsen. På denne bakgrunn har departementet skjønnsmessig redusert denne satsen fra 60 øre til 50 øre, samtidig som volumgrunnlaget i tilskuddet utvides til 100 mill. liter melk.

SPESIELL KAPITALGODTGJØRELSE

Q-Meieriene mener at selskapet må sikres lik tilgangspris for melk fra egne leverandører basert på egenkapitalavkastningsevnene i *Tine* og at de bør kompenseres dersom *Tine-konsernet* betaler ut mer enn det som er utbetalt som særskilt kapitalgodtgjørelse.

NHO Mat og Drikke og *Virke* mener den spesielle kapitalgodtgjørelsen er utilstrekkelig, både fordi beregningen undervurderer kapitalkostnadene og fordi den kun gis ved kjøp direkte fra bonde. *Synnøve Finden* fremmer også selv argumentet om at de burde motta dette tilskuddet.

Departementet viser til at spesiell kapitalgodtgjørelse fastsettes med basis i en beregningsmodell som ble grundig utredet og vedtatt med virkning fra 01.01.2004. Modellen baserer seg bl.a. på Tines egenkapital tillagt en merverdi i forhold til bokført egenkapital, samt bruk av et normert avkastningskrav på denne kapitalen. Departementet ser ikke at det finnes tilstrekkelig grunn til å gjøre prinsipielle endringer i dette tilskuddet, verken når det gjelder hvem som skal motta det eller hvordan det skal beregnes.

Departementet legger likevel til grunn at SLF endrer sin praksis slik at grunnlaget i beregningsmodellen ajourføres hvert år.

Med hilsen

Viil Søyland (e.f.)
avdelingsdirektør

Nils Øyvind Bergset
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi til:

Finansdepartementet	Postboks 8008 Dep	0030	OSLO
Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet	Postboks 8004 Dep	0030	OSLO
Arbeidsdepartementet	Postboks 8019 Dep	0030	OSLO
Kommunal- og regionaldepartementet	Postboks 8112 Dep	0030	OSLO
Utenriksdepartementet	Postboks 8114 Dep	0030	OSLO
Nærings- og handelsdepartementet	Postboks 8014 Dep	0030	OSLO
TINE BA	Postboks 25	0051	OSLO
Q-meieriene AS	Postboks 7360	5020	BERGEN
Synnøve Finden Meierier	Pb 5924 Majorstuen	0308	OSLO
Norges Bondelag	Postboks 9354 Grønland	0135	Oslo

Finansdepartementet	Postboks 8008 Dep	0030	OSLO
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	Øvre Vollgt. 9	0158	OSLO
NHO Mat og Drikke	Postboks 5472 Majorstua	0305	OSLO
VIRKE Hovedorganisasjonen	Postboks 2900 Solli	0230	OSLO
Norsk landbrukssamvirke	Postboks 9347 Grønland	0135	OSLO
Rørosmeieriet AS	Sollihagaen 2	7374	RØROS
NHO Mat og Landbruk			
Normilk			